

Täysistunto

Torstai 8.12.2016 klo 15.59—0.33

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja tuloverolain 127 d §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 229/2016 vp

Lakialoite LA 87, 101/2016 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 17/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 17/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

22.35 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Jo tällä hetkellä opiskelijan perusturvan taso on alhaisempi kuin millään muulla ryhmällä. Vähimmäistuen taso on opiskelijalla 200 euroa pienempi kuin esimerkiksi toimeentulotuen perusosa, ja nyt sitä ollaan leikkaamassa enemmän kuin neljännes, 28 prosenttia. Tämä tarkoittaa sitä, että 337 euron tuki putoaa 250 euroon. 80 euroa vastaa opiskelijan kuukauden ruokalaskua. Monet opiskelijat elävätkin köyhyysrajan alapuolella.

Opiskelijoiden tuki muuttuu lainapainotteiseksi. Meillä periaatteena on ollut yhdenvertaisuus: se, että taustasta riippumatta voi hankkia minkä tahansa koulutuksen. Nyt tämä periaate murtuu. Lainapainotteisuuden lisääminen opintorahan sijasta on todella huono viesti tässä työllisyysilanteessa, kun työttömyysluvut ovat kasvaneet jo vuosia. Nuoret, joilla ei ole mahdollisuutta saada vanhemmilta taloudellista tukea opintoihin, joutuvat todella tarkkaan miettimään opintopolkujaan. Onko oikein vaatia opiskelemaan velaksi aikana, jolloin epävarmuus työpaikan saannista on suuri korkeakoulutetuillakin? Myöskin pätkätyöt ja opintolainan maksaminen ovat varsin epävarma yhtälö.

Myös pitkät opiskeluajat ovat olleet jo pitkään huolenaiheena Suomessa, ja tällä päätöksellä niitä tuskin saadaan lyhenemään, sillä on selvää, että opiskeluaikainen työssäkäynti tulee lisääntymään opintojen etenemisen kustannuksella.

Viime vaalikaudella opintotuki sidottiin indeksiin. Tarkoituksena oli turvata opintorahan reaaliarvon ja ostovoiman säilyttäminen, mikä osaltaan turvaa tukea saavien opiskelijoiden mahdollisuuksia keskittyä opiskeluun. Sipilän hallituksen ihan ensimmäisiä toimia viime syksynä oli tämän indeksisidonnaisuuden poistaminen, joka ehti olla voimassa vain kaksi vuotta. Pelkästään tällä päätöksellä opiskelijan toimeentulo tulee heikentymään vuosi vuodelta muun hintatason noustessa.

Sen lisäksi, että opiskelijoilta viedään toimeentulo, heiltä viedään myös professorit yliopistoista. Viime hallituskaudella säästettiin jo huimat 1,7 miljardia koulutuksesta ja tutki-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

muksesta. Ja nyt hallitus lupauksista huolimatta leikkaa koulutuksesta vielä 3 miljardia euroa lisää, vaikka silloin kaikki puolueet yhteen ääneen lupasivat, ettei koulutusleikkauksia enää tehdä.

Hallituksen taholta on todettu, että kun on niukat ajat, niin kaikilta on pakko leikata. Ihmetystä kuitenkin herättää se, miksi niiltä, joiden toimeentulo on kaikkein niukin jo ennestään, pitää eniten leikata. Nuoret, joilla ei ole mahdollisuutta saada vanhemmilta taloudellista tukea opintoihin, joutuvat todella tarkkaan miettimään, onko opiskeluun enää varaa, kannattaako se. Tämä vaarantaa samalla suomalaisen yhteiskunnan koulutuksellisen tasa-arvon. Alamme pikkuhiljaa siirtyä kohden luokkayhteiskuntaa.

Arvoisa puhemies! Kokonaistukiajan leikkaaminen 64 opintokuukaudesta 54 kuukauteen rajoittaa erityisesti ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden opiskelijoiden mahdollisuuksia opiskella ylempi korkeakoulututkinto yliopistoissa. Tutkintokohtaisen tukiajan leikkaaminen 50 kuukaudesta 48:aan heikentää erityisesti opiskelujen loppuun saattamisen kanssa kamppailevien opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa tutkinto. Tutkintokohtaisten opintotukikuukausien leikkaaminen vaikeuttaa tutkinnon läpäisemistä etenkin osaopiskelukykyisten, perheellisten ja erilaisista oppimisen vaikeuksista kärsivien opiskelijoiden kohdalla. Opintotukikuukausien rajaaminen heikentää opiskelijoiden mahdollisuuksia ympärivuotiseen opiskeluun. Hallituksen tavoite kolmannen lukukauden käyttöönotosta ei toteudu rajaamalla tukikuukausia.

112 miljoonan euron leikkauksien kohdentaminen yhteiskunnan pienituloisimman ryhmän toimeentuloon on lyhytnäköistä politiikkaa. Nykyiselläänkin suurin opintoja hidastava tekijä on opiskelijoiden heikko toimeentulo. Leikkaukset opiskelijoiden sosiaaliturvasta vain pahentavat asiaa.

Opintorahan määrä laskee leikkausten myötä toisen asteen opintorahan tasolle, noin 250 euroon kuukaudessa. Tämä johtaa siihen, että korkeakouluopiskelijoiden opintoetuus tulee olemaan käytännössä pienempi kuin toisen asteen opiskelijoiden opintoetuuudet. Toisen ja korkea-asteen opintorahan suuruuden eroa on perusteltu toisen asteen opiskelijoiden maksuttomalla opiskelijaruokailulla. Korkeakouluopiskelijoiden opintorahan leikkaaminen lähes 100 eurolla tekee pelkällä opintorahalla ja asumisen tuella elämisen opiskelijalle käytännössä mahdottomaksi.

Suomi on ainoa Pohjoismaa, jossa opiskelijan perheellistymistä ei oteta huomioon opintotuessa. Opintotuki on myös ainoa suomalaisen syyperusteisen sosiaaliturvajärjestelmän osa, jossa perheellisyys ei vaikuta etuuden suuruuteen. Opintorahan leikkauksen lisäksi merkittävä osa perheellisistä opiskelijoista menettää toimeentulotukituloja opintolainan määrän kasvaessa. Opintotuen lainapainotteisuuden lisäämisen keskeinen ongelma on opintolainan vähäinen houkuttelevuus opiskelijoiden keskuudessa. Tutkimusten mukaan laina on opiskelijalle viimesijainen rahoituskeino työssäkäyntiin tai vanhempien tukeen verrattuna. On todennäköistä, että erityisesti nykyisessä haastavassa talous- ja työllisyyslanteessa opiskelijat pyrkivät korvaamaan epävarmaksi koetun opintolainan muilla tulonlähteillä, kuten työssäkäynnillä. Siksi opintotukileikkaukset näkyvät mitä todennäköisimmin opintoaikojen venymisenä ja vaikeuttavat työurien pidentämiseen tähtäävän tavoitteen toteutumista.

Opintorahan leikkaus on merkittävä ongelma myös koulutuksellisen tasa-arvon kannalta. Opiskelijan oman tai hänen perheensä rahoitusvastuun kasvaessa kasvaa myös sosioekonomisen aseman vaikutus koulutusmahdollisuuksiin ja -valintoihin. Lainanottomahdollisuuksien suhteen opiskelijat ovat eriarvoisessa asemassa myös koulutusalaansa perus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

teella. Monilla epävarman työllisyystilanteen aloilla opintolainan ottaminen on selvästi toisia aloja suurempi riski.

Arvoisa puhemies! Tulemme ehdottamaan seuraavassa käsittelyssä, että 1. ja 2. lakiehdotus hylätään.

22.41 Ilkka Kantola sd: Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan mietinnössä todetaan, että hallituksen esityksen tavoitteena on uudistaa opintotukea siten, että opintuen taso nousee mutta samalla opintotukimenot pienenevät. Mielenkiintoinen yhtälö, mutta näin sitä on yritetty sitten hallituksen esityksessä vääntää. Tämä tarkoittaa sitä, että opintotukimenoista suurempi osa katetaan lainapainotteisesti eli opintoraha pienenee ja lainan osuus lisääntyy.

Silloin kun itse aloitin opiskelut joskus vuonna 79, oli selvää, että otetaan opintolainaa, ja sitä otettiin vuosien mittaan. Merkittävä määrä opintotuesta oli opintolainaa, ja se oli käytäntönä silloin. Mutta myös, kun valmistuin yliopistosta vuonna 85, silloin jo ennen valmistumista minua revittiin työelämään, korkeakoulututkinnon suorittanutta henkilöä. Näin oli monien kohdalla, että opinnot uhkasivat keskeytyä, koska imu työelämään oli niin kova. No, tällaisessa tilanteessa se lainan ottaminen ei ollut suuri riski, vaikka korkotaso oli hieman korkeampi kuin tällä hetkellä, huomattavastikin korkeampi, mutta inflaatio myös. Mutta nyt elämme toisenlaisessa tilanteessa, kun ajattelemme sitä, mikä on korkeakoulutettujen työmarkkina-asema tällä hetkellä. Se on parempi kuin alemmin koulutettujen, mutta silti epävarmuus työpaikan saamisesta on käsin kosketeltavaa, ja tämä, että opintotukea muutetaan lainapainotteisemmaksi tässä tilanteessa, on ongelmallista opiskelijan kannalta. Niin kuin edustaja Eloranta totesi, lainan houkuttelevuus on aika heikkoa juuri siitä syystä, että tilanne on epävarma.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on myös hyvä muutos siihen nähden, mikä on ollut aikaisempi tai nykyinen käytäntö. Nyt eri koulutusasteiden opiskelijoiden yhdenvertaisuutta parannetaan, kun luovutaan vanhempien tulojen vähentävästä vaikutuksesta opintorahaan itsenäisesti asuvien 18- ja 19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden osalta. Aikaisempi käytäntö on ollut syrjivä, koska vain oppilaitoksesta johtuvilla perusteilla opiskelijat ovat olleet erilaisessa asemassa. Nyt tämä perusoikeuspuute korjataan.

22.43 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On totta, että tässä lakiesityksessä korkea-asteen opiskelijoiden opintorahan taso tulee laskemaan, mutta jatkossa toisella asteella ja korkea-asteella opiskelevien opintorahat ovat sitten samalla tasolla. Kiitän myöskin edellisessä puheenvuorossa tullutta vanhempien tulojen vaikutuksen poistumista 18- ja 19-vuotiailta opiskelijoilta, joka on myöskin opiskelijajärjestöjen pitkäaikainen tavoite. On hienoa, että se nyt kuitenkin tässä lakiesityksessä sitten pystytään hoitamaan.

Nythän me emme voi oikeastaan tätä lakiesitystä tarkastella ottamatta puheeksi samaan aikaan toteutettavaa opiskelijoiden siirtoa yleiseen asumistukeen, joka on kyllä merkittävää. Se on merkittävä uudistus ja myöskin monien opiskelijajärjestöjen pitkäaikainen tavoite. Sehän tuo opiskelijoiden etuuksia entistä enemmän sosiaaliturvan piiriin ja sosiaaliturvavaikutteisiksi. Nythän, kun ajatellaan opiskelijoiden siirtoa yleiseen asumistukeen, se tulee kohdistumaan juuri niille kaikista pienituloisimmille opiskelijoille, jotka ovat hankalassa tilanteessa. Sitä en näe, että tätä opintotukilakia sinänsä voitaisiin käsitellä puhumatta tästä yleisen asumistuen ja opiskelijoiden asumislisän uudistuksesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

22.45 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Opiskelu on elämänvaihe, joka lähtökohtaisesti alkaa ja päättyy, ja siksi sitä sosiaaliturvassa on ehkä käsiteltäväkin hiukan erilaisena etuutena kuin sellaisia, joiden tiedämme olevan pitkittyneitä. Tähän opintotukeen, sen kokonaisuuteen, liittyy selkeä raja, miten pitkään sitä voi saada, ja tietenkin meidän on päättäjinä lähdettävä siitä, että opiskelijoiden tärkein tehtävä on päästä opiskelemaan ja suorittaa opinnot. Sen takia ikään kuin sosiaaliturvan muotona, rajattuna aikakautena ja myös tietyllä tavalla säänneltynä, mihin ja miten sitä voi käyttää suhteessa esimerkiksi tuloihin, nämä ovat perusteltuja reunaehtoja.

Jos ajattelen viime vuosien keskustelua opintotuen ja opiskelijoiden sosiaalipoliittisten etuuksien ympärillä, niin on kuitenkin hyvä todeta, että tässä vaikkakin aika kipeässä leikkauskokonaisuudessa tehdään kuitenkin sellaisia rakenteellisia muutoksia, joista on pitkään ollut puhetta. Ne ovatkin täällä keskustelussa tulleet jo esiin. Niistä tärkeimpiä ovat juuri tuo vanhempien tulojen vaikutuksen poisto ja sitten erillisenä lakiesityksenä käsitelty opiskelijoiden siirto yleiseen asumistukeen, joka helpottaa esimerkiksi opiskelijoiden toimeentuloa ympärivuotisesti myös kesäajalta, jolloin opinnot monesti ovat tauolla.

Mutta on kuitenkin hyvä huomata, että tähän kokonaisuuteen liittyy, näitten yhteisvaikutukseen, sellainen ehkä kolmas pitkään opiskelijajärjestöjen ja opiskelijoiden elämäntilannetta seuranneiden päättäjien toive, joka on ollut aikanaan osa meidän järjestelmää ja sittemmin poistunut, ja se on opiskelijoiden huoltajakorotus osana opintotukea, tai ikään kuin perheellisten opiskelijoiden aseman huomioiminen, jossa huoltajakorotus voisi olla siihen paras tie. Olen ilahtunut siitä, että sekä osana tämän hallituksen esityksen käsittelyä että sen toisen, joka liittyi asumistukisiirtoon, (Puhemies koputtaa) eduskunnan valiokunnat ovat huomioineet tämän huoltajakorotuksen lausumalla.

22.47 Ozan Yanar vihr: Arvoisa puhemies! Yliopiston penkiltä suoraan eduskuntaan valittuna henkilönä on pakko todeta, että nämä leikkaukset ovat todella tuntuva. Hallitushan leikkaa opiskelijoiden toimeentuloa todella itse asiassa aika radikaalisti. Opintorahaa leikataan noin neljännes, joka on, kuten saatatte arvata, tuntuva rahamäärä opiskelijan budjetissa.

Sitten kun puhutaan siitä, että opintoaikoja pitää lyhentää, niin tämä toimihan on ihan päinvastainen, ja kuinka se tulee vaikuttamaan? Se tarkoittaa sitä, että opiskelijat joutuvat menemään töihin, mikä tulee pidentämään opintoaikoja. Siinä mielessä tämä on huono valinta hallitukselta.

Sitten tämä lainapainotteisuus liittyen tähän opintorahaan ja opintolainaan tai opintolainan lisääntymiseen: Sehän voi estää köyhimpien opiskelijoiden hakeutumista korkeakouluun, eli tämä on toinen selkeä epäkohta tässä esityksessä. Työelämä on epävarmaa, joten voi olla monia ihmisiä, jotka miettivät monesti, hakeutuvatko he, lähtevätkö opiskelemaan korkeakouluun.

Myös opintotuen kuukausimäärän rajoittaminen ja laskeminen vaikeuttaa montaa asiaa, muun muassa alan vaihtoa. Jos henkilöllä sattuu olemaan yllättäviä tilanteita elämässään, niin tämä jousto katoaa.

Tässä on kolme pointtia ainakin tälleen nopeasti, jotka ovat pielessä tässä esityksessä.

22.49 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Käsittelemme nyt tosiaan tätä opintotukea koskevaa lakiesitystä, ja erikseen on sitten tämä opiskelijoitten yleiseen asumistukeen siirtymistä koskeva lakiesitys, mutta nämä ovat asiallisesti toisiinsa liittyviä, ja näi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

hin on otettu kantaa myös valiokunnan mietinnöissä, koska nämä suoraan vaikuttavat opiskelijan toimeentuloon. Tässä hallituksen esityksessä erityistä ja tunnustettavaa tietysti on se, että opintorahan taso laskee korkeakouluopiskelijoilla samaan tasoon toisen asteen opiskelijoitten kanssa, mutta samaan aikaan kuitenkin opintolainaa on mahdollista nostaa sen 400 euron sijasta 650 euroa jatkossa, ja sitten myöskin yleiseen asumistukeen siirtymisen myötä useimmilla opiskelijoilla opintojen aikainen tuki nousee. Eli puheet siitä, että opiskelijoilta leikattaisiin käytännössä siitä käteenjäävästä ja lompakossa olevasta rahamäärästä, eivät pidä paikkaansa, vaan nimenomaan opintojen aikainen tuki tulee paranemaan nimenomaan niillä opiskelijoilla, joilla on huonommat taloudelliset mahdollisuudet muutoin rahoittaa opintojaan. Erityisesti tässä yleisessä asumistuessa on huomioitava se, että on nimenomaan kysymys siitä, että opiskelijat siirtyvät tasavertaisempaan asemaan muitten väestöryhmien kanssa tässä yhteydessä, ja myöskin tämä tuki tulee kohdistumaan enemmän sitä tarvitseville. Esimerkiksi pariskunnilla, joissa on työssä käyvä, hyvin toimeentuleva puoliso, joka pystyy osallistumaan tämän ruokakunnan kustannuksiin, tämä tuki useimmiten pienenee. Ja näinhän se on, että jos tukea ei käytännössä tarvitse, niin ei hän silloin sitä tukea pidä maksaa niin paljoa. Tämä on ihan oikea ja oikeudenmukainen menettely, miten tässä opiskelijoitten toimeentulon kehittämisessä edetään.

No, mitä muita hyviä muutoksia tässä on: Nimenomaan toisen asteen opiskelijoitten osalta vanhempien tulojen vaikutus poistetaan 18—19-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoitten osalta. Ja sitten myöskin takaisin perittävästä opintotuesta korkoprosentti pienennetään 15 prosentista 7,5 prosenttiin tälle muulle tasolle näissä vastaavissa takaisinperintätapauksissa, eli opiskelijoita ei kohdella tässäkään enää jatkossa epäoikeudenmukaisesti.

Sitten mitä tulee tähän tukiajan lyhentämiseen, kun tukiaika lyhenee 64 kuukaudesta 54 tukikuukauteen, niin myös sivistysvaliokuntahan otti tähän kantaa ja huomioi sen, että tämä tulee vaikuttamaan korkeakoulujen toimintaan sillä tavalla, että niitten on myös vihdoin järjesteltävä opintotarjontaa sillä tavalla, että ympärivuotinen opiskelu on jatkossa yhä vahvemmin mahdollista. Ei voi olla niin, että edelleenkin kesäkuukausina opiskelijoilla on käytännössä kaksi tenttipäivää, jolloin voit näitä opintoja suorittaa, vaan tätä opintoja tenttitarjontaa on aidosti oltava saatavilla jatkossa enemmän, ja näin tulee korkeakouluissa myös tapahtumaan, mitä kentältä olen kuullut, ja aidosti tähän ympärivuotiseen opiskeluun ja kolmannen lukukauden käyttöönottoon siirrytään yhä enemmän. Tämä on järkevää ajankäyttöä ja toimintaa.

Myöskin nämä opiskelijan omat tulorajat sidotaan ansiotasoindeksiin ja niitä tarkistetaan kahden vuoden määräajoin vain, jos tulorajat nousevat.

Muuten tästä esityksestä on sanottava, että hyvään kompromissiin päädyttiin tässä, että saatiin tässä yhteydessä tehtyä tämä asumistukeen siirtyminen, mitä opiskelijat ovat pitkään toivoneet. Tämä oli ehdotonta myös keskustalle, että tämä toteutetaan, koska muutoin tässä olisi tullut opiskelijoille liikaa todellakin osallistumista näihin taloustalkoisiin, ja tämä oikeudenmukainen malli saatiin toteutettua. Tässä on vielä valuvirheitä, ja nämä yksityiskohdat pitää todellakin hoitaa niin, että jos tukimenetyksiä tulee, niin niitä siirtymäaikoja hoidetaan niin, että voidaan hoitaa kunkin tilanteet sillä tavalla, että siellä ei tule kohtuuttomia tilanteita ja ennen kaikkea tämä perheellisten opiskelijoitten tilanne hoidettaisiin tällä huoltajakorotuksella, ja ainoana Pohjoismaana me saisimme tämän mallin vihdoin Suomeen — eli tosiaan olemme ainoa maa, jossa ei vielä tätä opintotuen lapsikorotusta ole. Sivistysvaliokunta todellakin edellyttää, että hallitus valmistelisi tämän huol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

tajakorotuksen käyttöönottona osana opintotukea. Tämä on myös saanut vahvasti kannatusta. — Kiitos.

22.55 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Äskeisessä listassa, jossa luettelini käsitykseni mukaan niitä asioita, jotka ovat viime vuosina opintotukeen liittyen puhuttaneet, myös yksi semmoisia kansalaisten kiukkuksia yhteydenottoja aiheuttanut kohta on ollut tämä opintotuen takaisinperintään liittynyt varsin kohtuutonkin korko. Minusta oli hyvä, että kollega, edustaja Jarva otti esiin myöskin tämän takaisinperinnän koron kohtuullistamisen, joka on osana tätä esitystä, jolla minusta kuvataan hyvin sitä, että tämä on vaikea, kipeä kokonaisuus, jossa suoranainen opintorahan tason lasku näkyy tietyllä opiskelijaryhmällä, mutta siihen osaksi tätä pakettia on pystytty kuitenkin leipomaan sellaisia pitkään pinnalla olleita uudistuksia.

Mitä tulee vihreiden edustajan esiin ottamaan näkökulmaan siitä, mikä riski lainapainotteisuus on ja voiko käydä niin, että pienituloisten perheiden nuoret eivät päädy opiskelijoiksi tämän takia, minusta tämä on asia, jota pitää seurata. Tietysti koulutuksen tasa-arvo on ollut meille tärkeä teema, mutta myös siltä osin, että yhden osan tätä lainapainotteisuuden todellisuutta pitää olla se, että me koulutamme ihmisiä sellaisille aloille, joilta löytyy töitä. Tähänkin isoon kuvaan vastaus on se, että kun me pystymme korkeakoulutettujen ihmisten työllisyysastetta nostamaan, niin silloin myös se lainan ottamisen riski tuntuu pienemmältä, ja sitä kautta opintoja on helpompi rahoittaa ja nopeampi edistää, kun töitä niiden ohella ei tarvitse aivan niin paljoa tehdä. Se on selvää, että ei nykyinen tukitaso, tuleva tukitaso, ei mikään, ole oikeastaan esimerkiksi pääkaupunkiseudun asuntohinnottelussa riittävä niin, että pelkästään tällä, tai sillä aiemmalla tuella, voisi tulla toimeen.

22.57 Vesa-Matti Saarakkala ps: Arvoisa herra puhemies! Joo, tämä on kyllä mittaluokaltaan merkittävä leikkaus ja erittäin vaikea hyväksyä, mutta se täytyy huomata, että onneksi myös valiokunta on mietinnössään sen tunnustanut, että tällä saattaa olla ja asiantuntijalausuntojen mukaan onkin vaikutuksia siihen, miten esimerkiksi matalamman sosioekonomisen aseman perheistä tulevat opiskelijat ehkä uskaltavat sitten jatkossa hakeutua korkeakouluopintoihin, koska kyllä tuollainen 86 euron leikkaus opintorahaan tulee olemaan ongelma: vaikka sitä kompensoidaan nyt sitten tällä uudella asumistukijärjestelmällä eli siirtämällä opiskelijat yleisen asumistuen piiriin, kaikkien kohdalla, ikävä kyllä, ei tule riittävästi sitä kompensatiota. Mielestäni on ihan selvää, että kun näin järsyttävä muutos tehdään, niin tässä on pakko tarkka jatkoseuranta asettaa tälle, koska jos tässä ilmenee isompia ongelmia ja tulee segregatiota, niin silloin on myös voitava peruuttaa tai muuttaa näitä päätöksiä.

22.58 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan sivistysvaliokunnan mietinnössä on kiinnitetty huomiota tämän lakiesityksen eri puoliin. Siinä on ehkä turhan vähän kuitenkin korostettu sitä, että tästä leikkauksesta huolimatta opintotuen taso säilyy kuitenkin pohjoismaisestikin vertaillen aika hyvällä tasolla, jos katsomme sitä. Ja tämä lainapainotteisuuden lisääminen ei sinänsä pohjoismaisesti ole mitään erikoista: Norjassa ja Ruotsissa on hyvin lainapainotteiset opintotukimallit. Toki tämä meidän mallimme on omintakeinen.

Tässä valiokunta on kiinnittänyt tällä lausumallaan huomiota tähän huoltajakorotukseen. Nyt kun tämä opintotuen asumislisän siirto yleiseen asumistukeen toteutuu, se on tot-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

ta, että perheelliset opiskelijat asettuvat osittain hieman hankalaan asemaan, ja tästä syystä valiokunta tämän lausumankin tähän mietintöönsä sitten liitti. Toivomme, että hallitus kiinnittää tähän opintotuen huoltajakorotuksen mahdollisuuteen huomiota ja aidosti valmistelee ja tutkii sitä vaihtoehtoa.

22.59 Ozan Yanar vihr: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos edustaja Saarakkalalle hyvästä puheenvuorosta liittyen tähän opintotuen leikkausten sosiaaliseen puoleen. Se on erittäin tärkeä kysymys. Jos miettii sitä, minkä takia Suomi on valtavan hieno maa, niin se on sen takia, että meillä kaikilla on mahdollisuus päästä eteenpäin elämässä ja päästä maksuttoman ja laadukkaan korkeakoulutuksen piiriin. Siitä pitää pitää kiinni, ja pitää oikeasti tehdä hyvää jatkotarkastelua siitä, mihin tämä lakimuutos tulee viemään suomalaista sosiaalista liikkuvuutta.

Myös kiitos edustaja Saarikolle hyvästä kommentista liittyen tähän sosiaalisen liikkuvuuden mahdolliseen seuraamiseen, koska se on erittäin tärkeää myöskin.

Edustaja Jarva sanoi, että korkeakoulut saavat ikään kuin kannusteen nyt luoda parempaa opintotarjontaa ja ikään kuin enemmän kursseja mahdollisesti. On pakko nyt myöntää, että kun samaan aikaan leikataan koulutuksesta, niin tämä yhtälö kuulostaa suhteellisen mahdottomalta. Kunpa se olisi näin.

Itse asiassa edustaja Saarikko myös puhui tästä lainapainotteisuudesta. Kun hän sanoi, että tämä ikään kuin olisi ohjaava työllistäviin aloihin, on pakko sanoa, että minä en ole ihan varma, onko tämä näin. Myös niille ikään kuin työllistäville aloille hakeutumisessa voi olla riskinsä.

Mutta liittyen opintotuen takaisinperinnän koron laskemiseen: hyvä asia, sitä kannatetaan, mutta tässä ei ole kyse siitä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa on sen verran vähän puhujia, että emme lähde debattiin vaan puheenvuoroja voi pyytää P-painikkeella.

23.02 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Täytyy muistaa, että opintososiaaliset edut ovat osa sosiaaliturvaa eivätkä opiskelijoiden palkkaa. Etuuksien tarkoitus on tarjota kaikille mahdollisuus täysipäiväiseen opiskeluun, ja jotta tasa-arvoiset opiskelumahdollisuudet toteutuisivat, niin opintososiaalisen tukijärjestelmän pitää olla kunnossa. Se on itsestäänselvyys. Pitää muistaa, että nykyisellään opintoraha on jo hyvin matala ja varsinkin kaikista heikoin toisen asteen opiskelijan tuki ei riitä turvaamaan perustoimeentuloa. Opintorahan tason jäädessä jälkeen yleisestä kustannustason noususta opiskelijat joutuvat todellakin osallistumaan entistä enemmän palkkatyöhön opiskelujen ohella, jolloin sitten opiskeluajat pitenevät ja usein käy sitten niinkin, että ei tullakaan valmiiksi, ei saada sitä tutkielmaa tehtyä. Tämä ei tietenkään ole linjassa hallituksen kaavailemien opinto-oikeuden lyhennysten kanssa, ja vaikka kuinka toivotaan, että vaikka kesällä sitten voisi opintoja tehdä, niin kuin edustaja Yanar juuri hyvin totesi, niitä kesäopintoja on vähän vaikea korkeakoulujen järjestää, kun määrärahoja samaan aikaan voimakkaasti supistetaan. Tämä on tosiaankin hankala yhtälö.

Sitä paitsi tänä päivänä on kyllä hyvin iso riski ottaa lainaa, kun tulevaisuus on epävarma. Vaikka tietenkin on selvää, että hyvä koulutus on paras turva työnsaantiin, niin me kuitenkin tiedämme, että korkeakoulututkinnon suorittaneitakin on meillä työttöminä. Meillä on työttömiä tohtoreita ja joudutaan elättämään itsensä pätäkätöillä, itsekkin tuplamaisterina

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

olen työttömänä kahteen otteeseen ollut. Ei se ole aina niin helppoa, vaikka olisi tutkinnot suoritettuina. Tämä on hyvin ongelmallista.

Ongelmallista on myöskin se, että meillä lasketaan nyt laina mukaan siihen toimeentulotukinormiin elikkä et saa toimeentulotukea, koska oletetaan, että olet sitä lainaa ottanut. Tämä on hyvin ongelmallinen ja hyvin ikävä tilanne meidän nuorille tulevaisuuden toivoille.

23.03 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Aikaisempiin puheenvuoroihin viitaten: On kummallista, että annetaan semmoinen mielikuva nyt, että opintojen aikainen tuki siis vähenisi opiskelijoilla. Opintorahan leikkauksesta huolimatta opintoihin käytettävissä oleva rahamäärä nousee useimmilla opiskelijoilla, ja nimenomaan niillä opiskelijoilla, jotka muuttavat kalliisiin vuokra-asuntoihin yliopistokaupunkeihin ja opiskelukaupunkeihin, opintojen aikainen tuki nousee. Opintotukeen kuuluu jatkossa opintoraha, ja opintolainaa on mahdollista nostaa, mutta sitten yleinen asumistuki ei sinänsä varsinaisesti kuulu opintotukeen enää terminologisesti, mutta se on opintojen aikaista tukea, ja ne, jotka aikaisemmin ovat saaneet asumislisää, saavat jatkossa yleistä asumistukea, joka kohtelee paremmin, nimenomaan kesälläkin myös jatkossa. Tämä yhteenlaskettu tuki, jonka he tulevat rahallisesti saamaan, tulee nousemaan opiskelijoilla. Ja edelleen korostan tätä huoltajakorotusta: tämä on tärkeä nimenomaan perheellisten opiskelijoitten kohdalla, että se otettaisiin käyttöön. Nimenomaan ainoana Pohjoismaana meillä ei tätä ole vielä käytössä.

Se, että korkeakoulut kehittäisivät tätä opintotarjontaansa, on ihan yleinenkin tavoite. Mutta korkeakoulujen tavoitehan on nimenomaan myös saada opiskelijat valmistumaan, ja on niitten etujen mukaista myöskin, että tätä opintotarjontaa kehitetään. Tämä on myös opiskelijoitten oma tavoite ja toive, että he pystyisivät valmistumaan nopeammin ja pääsisivät sinne työelämään myös sitten nopeammin harjoittelemaan ja ihan käytännön vakituksiin työsuhteisiin kiinni.

Toivoisin, että tätä opiskelijoiden opintojen aikaista toimeentuloa käsiteltäisiin kokonaisuutena eikä yksittäisinä palasina.

23.05 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Haluan vain korjata, ettei edustaja Yanarin tulkinta jää elämään siitä, mitä tarkoitin.

Tähdennän vielä: Minusta se, että opintotuesta tulee lainapainotteinen tietyiltä osin, on seikka, jonka vaikutuksia esimerkiksi sosiaaliseen liikkuvuuteen tulee seurata. Oletan, että tästä olemme samaa mieltä. Mutta se, mitä tarkoitin sillä, liittyykö lainapainotteisuus jollain tavalla siihen, miten ihmiset ohjautuvat eri aloille: Ei se suoranaisesti vaikuta siihen, mutta totean, että kun täällä aiemmin esimerkiksi edustaja Eloranta korosti, että on hyvin ohutta se kiinnostus ottaa opintolainaa, niin varmastikin jos työllisyysnäkyvät ovat parempia ja me huolehdimme siitä, että korkeakoulutettujen tutkinnot vastaavat työelämän tarpeita ja ikään kuin tulevaisuusnäkyvä on valoisa, niin silloin riski lainanotosta henkilökohtaisesti opiskelijoille muodostuu pienemmäksi, ja ehkä silloin myös tämä kokonaistuki, joka on tosiasiallisesti nykytilannetta suurempi tämän paketin jälkeen, voi muodostua houkuttelevammaksi kokonaisuudeksi.

23.07 Ozan Yanar vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Jarva tuossa äskeisessä puheenvuorossaan puhui siitä, että opiskelijoiden siirtyminen yleisen asumistuen piiriin tulee tosiasiassa parantamaan opiskelijoiden käteenjäävää määrää. Ja hän antoi ymmärtää — tai ai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 127/2016 vp

nakin ymmärsin niin — että tämä koskee kaikkia opiskelijoita, tai melkein kaikkia opiskelijoita, sen verran ikään kuin tällaisesta varmasta puheesta oli kyse.

Minä haluaisin esittää kysymyksen edustaja Jarvalle: onko tosiaan teidän mukaanne niin, että melkein kaikki tulevat jäämään plussalle, koska olen itse saanut ihan eri käsityksen?

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 229/2016 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin LA 87, 101/2016 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.